

Szenvedély Skála (Passion Scale, PS)

TÓTH-KIRÁLY ISTVÁN, *ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország és Concordia University, Montreal, Kanada*

BŐTHE BEÁTA, *ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország*

RIGÓ ADRIEN, *ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország*

OROSZ GÁBOR, *Stanford University, Stanford, CA, USA és ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország*

Ez a dokumentum a következő könyvfejezet megjelenés előtti (pre-publication) verziója:

Tóth-Király, I., Bőthe, B., Rigó, A., & Orosz, G. (In Press). Szenvedély Skála (Passion Scale, PS). In Z. Horváth, R. Urbán, G. Kökönyei, & Z. Demetrovics (Eds.), *Kérdőíves módszerek a klinikai- és egészségpszichológiai kutatásában és gyakorlatában* [Survey methods in clinical and health psychological research and practice]. Budapest, Hungary: Medicina Kiadó.

© 2021. Ez a dokumentum nem az eredeti, könyvben megjelent verzió hitelesített másolata. A hivatalos változat a kiadó oldalán érhető el: <https://www.medicina-kiado.hu/kiadvanyaink/szak-es-tankonyvek/pszichiatria-pszichologia/kerdoives-modszer-a-klinikai-es-egeszsegpszichologia-kutatasaban-es-gyakorlataban/>

Kérdőív elméleti háttere

Seligman és Csikszentmihalyi (2000) felhívására reagálva alkotta meg Vallerand és munkatársai (2003; lásd még Vallerand, 2015) a Szenvedély Dualisztikus Modelljét (Dualistic Model of Passion, DMP), amely szerint a szenvedély és „szenvedélyesnek lenni egy tevékenység iránt” pozitívan járulhat hozzá az emberek jóllétéhez és funkcionálásához. A DMP úgy értelmezi a szenvedélyt, mint egy erős hajlandóságot egy olyan önmeghatározó tevékenység iránt, amit a személy kedvel vagy szeret, amivel sok időt és energiát, és amit személyesen fontosnak és jelentőségteljesnek tart. Végül pedig a DMP megkülönböztet kétféle szenvedélyt: a harmonikus szenvedélyt (harmonious passion, HP) és az obszesszív szenvedélyt (obsessive passion, OP). A HP esetében a személy szabadon, minden kontingencia és feltétel nélkül fogadja el fontosnak az adott tevékenységet. Ő dönti el, hogy mikor és hogyan akar vele foglalkozni, amely által nála marad a kontroll. Több kutatás eredménye alapján elmondható, hogy a HP elsősorban pozitív kognitív, affektív és viselkedéses következményekkel jár (Curran, Hill, Appleton, Vallerand, & Standage, 2015). Ezzel szemben az OP esetében intra- és interperszonális kontingenciák és feltételek kapcsolódnak a tevékenység végzéséhez (pl. azért végez a személy egy tevékenységet, hogy magas szinten tartsa az önértékelését). Ennek következtében az OP esetében a személy kontrollálhatatlan vágyat érez a tevékenység végzésére, amely ezáltal dominánssá válik az életében, elkezd átvenni a kontrollt a személy felett, ezáltal rigid és perzisztens viselkedést kialakítva. A HP-val szemben az OP elsősorban negatív kognitív, affektív és viselkedéses következményekkel áll összefüggésben (Curran et al., 2015).

Célkitűzés

A PS egy kétdimenziós skála, amelyet lehetőséget nyújt a HP és OP szintjének mérésére. A kérdőív online és papír-ceruza formában is alkalmazható felnőtt és serdülő populációkon. Eddigi kutatásokban több tevékenységgel kapcsolatban is felhasználták már a skálát, mint például munka (Vallerand, Paquet, Philippe, & Charest, 2010), sport (Vallerand et al., 2008), partner (Carbonneau, Vallerand, Lavigne, & Paquet, 2016), szex (Philippe, Vallerand, Bernard-Desrosiers, Guilbault, & Rajotte, 2017), pornográfia-használat (Rosenberg & Kraus, 2014) vagy zene (Bonneville-Roussy, Lavigne, & Vallerand, 2011).

Kérdőív bemutatása

A PS egy 17 tételes kérdőív, ebből 6-6 tétel vonatkozik a HP-ra (pl. „*Ez az időtöltés összhangban van az életem egyéb elfoglaltságaival.*”) és az OP-ra (pl. „*Nehezen tudom kontrollálni az időtöltésre irányuló*

készítető, sürgető vágyamat.”), a fennmaradó 5 tétel pedig a kritériumtételek közé sorolható (pl. *„Ez az időtöltés fontos nekem.”*), amelyek arra alkalmasak, hogy a tevékenység iránt érzett szenvedély általános mértékét meg tudjuk állapítani. Az eredeti változatot Vallerand és munkatársai (2003) készítették, ezt a későbbiekben átdolgozta Marsh és munkatársai (2013), amelyet végül Tóth-Király, Bóthe, Rigó és Orosz (2017) adaptáltak magyar nyelvre Beaton, Bombardier, Guillemin és Ferraz (2000) fordítási protokollját követve. A válaszadás egy hétfokú Likert típusú skálán (1 = egyáltalán nem értek egyet, 2 = nem értek egyet, 3 = inkább nem értek egyet, 4 = egyet is értek, meg nem is, 5 = inkább egyetértek, 6 = egyetértek, 7 = teljes mértékben egyetértek) történik. A faktorokhoz tartozó tételeket össze kell adni és akár összpontszám formájában, akár leátlagolva is használhatóak a pontszámok. A magasabb pontszám magasabb szenvedélyre utal minden esetben. A kitöltés átlagosan 3-5 percet vesz igénybe.

A kérdőív két formában vehető fel. Az egyik forma szerint a kérdőív tényleges kitöltése előtt meg lehet kérni a résztvevőket, hogy „gondoljanak egy olyan tevékenységre, amely a legközelebb áll a szívükhöz”, vagy „gondoljanak egy olyan tevékenységre, amelyet szeretnek, sok időt és energiát töltenek vele és személyesen fontosnak tartják”. Ez a két alternatív instrukció alkalmas arra, hogy előfeszítsen egy olyan tevékenységet, amely iránt a kitöltő ténylegesen szenvedélyt érez. Ebben az esetben a kérdőívet ezzel a tevékenységgel kapcsolatban tölti ki a személy. Erről a megvalósításról látható egy minta az 1. mellékletben. A kitöltés másik formája lehet az, amikor előre meghatározunk egy tevékenységet, amellyel kapcsolatban a személy kifejezheti válaszait. Ebben az esetben a tételeket módosíthatjuk úgy, hogy az adott tevékenységre vonatkozzanak. Erről a megvalósításról látható egy minta a 2. mellékletben. A kérdőív szabadon felhasználható kutatások és gyakorlati munka keretén belül. A cikk (Tóth-Király et al., 2017) online mellékletében a kérdőív angol nyelvű változata is megtalálható.

Pszichometriai jellemző

A kérdőív faktorstruktúrájával néhány nemzetközi kutatás keretében foglalkoztak már (Chamarro et al., 2015; Marsh et al., 2013; Schellenberg et al., 2014), amelyeket alapul véve Tóth-Király és munkatársai (2017) több független minta használatával, két tanulmányon keresztül összesen 8070 fő bevonásával megvizsgálták meg a kérdőív pszichometriai jellemzőit. Az említett korábbi tanulmányok alapján megerősítő faktorelemzésen (confirmatory factor analysis, CFA) és feltáró strukturális egyenlet modellezésen (exploratory structural equation modeling, ESEM) alapuló modelleket hasonlítottak össze. A két alternatív módszer közötti különbség a faktortöltések szabad becslése (lásd Marsh, Morin, Parker, & Kaur, 2014). Emellett az adaptálás során azt is megvizsgálták, hogy a feltételezett dualisztikus reprezentáció általánosítható-e nemi és életkori csoportok különböző kombinációira.

A DMP által feltételezett kétfaktoros reprezentációt támogatta az ESEM-modell, mivel az 1. tanulmányban jelentősen jobb illeszkedéssel rendelkezett (CFI = .951, TLI = .919, RMSEA = .076 [90% CI .073-.079]), mint az alternatív CFA-modell (CFI = .897, TLI = .864, RMSEA = .099 [90% CI .096-.101]). Fontos megjegyezni a faktorstruktúrával kapcsolatban, hogy három pár tétel között (OP7-OP9, HP1-HP10, OP4-OP12) szabadon kellett becsülni a kovariáncákat, amik azonban átfedést mutatnak korábbi tanulmányokkal. Megbízhatóságát tekintve mindkét faktor magas értékekkel rendelkezett mind a Cronbach-alfa ($\alpha_{HP} = 0.801$; $\alpha_{OP} = 0.883$), mind a modell-alapú omega kompozit megbízhatósági mutató (McDonald, 1970) alapján ($\omega_{HP} = 0.778$; $\omega_{OP} = 0.867$). Ezeket az eredményeket megerősítették a 2. tanulmány eredményei is, amelyek alapján elmondható, hogy a PS megbízható mérőeszköz. Ezekon felül mérési invariancia tesztelés, MIMIC modellezés és egy hibrid eljárás (invariance tesztelés és MIMIC modellezés keveréke) által megállapítható, hogy a kérdőív ugyanolyan pontossággal mér különböző nemi és életkori csoportokban, valamint ezek kombinációiban.

A pszichometriai megközelítés mellett a kérdőív konvergens és diszkrimináns validitásának vizsgálatára is sor került több független kutatás keretén belül. A eredményeket illetően elkülöníthetjük azokat a változókat, amelyeket a szenvedély prediktoraiként azonosítottak, valamint azokat, amelyeket kimenetként. A prediktorokat illetően elmondható, hogy a HP pozitív irányú összefüggést mutat autonóm személyiségorientációval (Vallerand et al., 2006), a szülői törődéssel (Tóth-Király, Bóthe, Gál, Orosz, & Rigó, In Press), a karaktererősséggel (Forest et al., 2012), az autonómia-támogatással (Mageau et al., 2009), valamint az öndeterminált szexuális (Tóth-Király, Vallerand, Bóthe, Rigó, & Orosz, 2019) és sport

(Kovacsik, Tóth-Király, Egorov, & Szabó, 2020) motivációkkal. Az OP pozitív irányú összefüggésben áll az impulzivitás negatív sürgetettség és kitartás hiánya faktoraival (Orosz, Vallerand, Bóthe, Tóth-Király, & Paskuj, 2016), a pszichológiai szükségletek frusztrációjával (Tóth-Király, Bóthe, Márki, Rigó, & Orosz, 2019), a szülői túlvédéssel (Tóth-Király, Bóthe, Jánvári, Rigó, & Orosz, 2019; Tóth-Király, Bóthe, Gál, et al., In Press), és a Big Five személyiségdimenziók közül a neuroticizmussal és az extravertióval (Dalpé, Demers, Verner-Filion, & Vallerand, 2019).

A kimeneteket illetően a kutatások eredményei alapján a HP pozitív összefüggésben áll a perzisztens Facebook-használattal és Facebookon való önkifejezéssel, valamint az önfejlesztő és társas interakciós sorozatnézési elköteleződéssel (Orosz et al., 2016), a jelentudatossággal (St-Louis, Verner-Filion, Bergeron, & Vallerand, 2018), a különböző online tevékenységekhez tartozó adaptív kimenetekkel (Tóth-Király, Bóthe, Márki, et al., 2019), a perzisztenciával (Bonneville-Roussy, Vallerand, & Bouffard, 2013), a szubjektív jólléttel (Tóth-Király, Bóthe, Gál, et al., In Press), valamint a hedonikus és eudaimonikus jólléttel (Schellenberg & Bailis, 2015). Ezek mellett az OP pozitív összefüggésben állt a problémás sorozatnézéssel (Orosz et al., 2016), a negatív érzelmekkel (St-Louis et al., 2018), az online tevékenységekhez köthető maladaptív kimenetekkel (Tóth-Király, Bóthe, Márki, et al., 2019), az elkerülési célokkal (Vallerand et al., 2008), a kiégéssel (Lalande et al., 2017), valamint a HP-hoz képest erősebb összefüggést mutat a testedzésfüggőség rizikójával (Kovacsik, Griffiths, et al., 2018; Kovacsik, Soós, de la Vega, Ruíz-Barquín, & Szabo, 2020). Az összes bemutatott pszichometriai és validitási eredmény, valamint teoretikus megfontolások alapján a PS egy robusztus, valid és megbízható skála, amely erős elméleti alapokkal rendelkezik.

Hivatkozások

- Beaton, D.E., Bombardier, C., Guillemin, F., & Ferraz, M.B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25, 3186-3191.
- Bonneville-Roussy, A., Lavigne, G.L., & Vallerand, R.J. (2011). When passion leads to excellence: The case of musicians. *Psychology of Music*, 39, 123-138.
- Bonneville-Roussy, A., Vallerand, R.J., & Bouffard, T. (2013). The roles of autonomy support and harmonious and obsessive passions in educational persistence. *Learning and Individual Differences*, 24, 22-31.
- Carbonneau, N., Vallerand, R.J., Lavigne, G.L., & Paquet, Y. (2016). "I'm not the same person since I met you": The role of romantic passion in how people change when they get involved in a romantic relationship. *Motivation and Emotion*, 40, 101-117.
- Chamarro, A., Penelo, E., Fornieles, A., Oberst, U., Vallerand, R.J., & Fernández-Castro, J. (2015). Psychometric properties of the Spanish version of the Passion Scale. *Psicothema* 27, 402-409.
- Curran, T., Hill, A.P., Appleton, P.R., Vallerand, R.J., & Standage, M. (2015). The psychology of passion: A meta-analytical review of a decade of research on intrapersonal outcomes. *Motivation and Emotion*, 39, 631-655.
- Dalpé, J., Demers, M., Verner-Filion, J., & Vallerand, R.J. (2019). From personality to passion: The role of the Big Five factors. *Personality and Individual Differences*, 138, 280-285.
- Forest, J., Mageau, G.A., Crevier-Braud, L., Bergeron, É., Dubreuil, P., & Lavigne, G.L. (2012). Harmonious passion as an explanation of the relation between signature strengths' use and well-being at work: Test of an intervention program. *Human Relations*, 65, 1233-1252.
- Kovacsik, R., Griffiths, M.D., Pontes, H.M., Soós, I., de la Vega, R., Ruíz-Barquín, R., ... & Szabo, A. (2019). The role of passion in exercise addiction, exercise volume, and exercise intensity in long-term exercisers. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17, 1389-1400.
- Kovacsik, R., Soós, I., de la Vega, R., Ruíz-Barquín, R., & Szabo, A. (2020). Passion and exercise addiction: Healthier profiles in team than in individual sports. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18, 176-186.
- Kovacsik, R., Tóth-Király, I., Egorov, A., & Szabo, A. (2020). A Longitudinal Study of Exercise Addiction and Passion in New Sport Activities: the Impact of Motivational Factors. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-16. Early view doi: 10.1007/s11469-020-00241-z

- Lalande, D., Vallerand, R.J., Lafrenière, M.A.K., Verner-Filion, J., Laurent, F.A., Forest, J., & Paquet, Y. (2017). Obsessive passion: A compensatory response to unsatisfied needs. *Journal of Personality*, 85, 163-178.
- Mageau, G.A., Vallerand, R.J., Charest, J., Salvy, S.J., Lacaille, N., Bouffard, T., & Koestner, R. (2009). On the development of harmonious and obsessive passion: The role of autonomy support, activity specialization, and identification with the activity. *Journal of Personality*, 77, 601-646.
- Marsh, H.W., Morin, A.J.S., Parker, P., & Kaur, G. (2014). Exploratory structural equation modeling: An integration of the best features of exploratory and confirmatory factor analysis. *Annual Review of Clinical Psychology*, 10, 85-110.
- Marsh, H.W., Vallerand, R.J., Lafrenière, M.A.K., Parker, P., Morin, A.J.S., Carbonneau, N., & Paquet, Y. (2013). Passion: Does One Scale Fit All? Construct Validity of Two-factor Passion Scale and Psychometric Invariance over Different Activities and Languages. *Psychological Assessment*, 25, 796-809.
- McDonald, R.P. (1970). Theoretical foundations of principal factor analysis, canonical factor analysis, and alpha factor analysis. *British Journal of Mathematical & Statistical Psychology*, 23, 1-21.
- Orosz, G., Vallerand, R.J., Bóthe, B., Tóth-Király, I., & Paskuj, B. (2016). On the correlates of passion for screen-based behaviors: The case of impulsivity and the problematic and non-problematic Facebook use and TV series watching. *Personality and Individual Differences*, 101, 167-176.
- Philippe, F.L., Vallerand, R.J., Bernard-Desrosiers, L., Guilbault, V., & Rajotte, G. (2017). Understanding the cognitive and motivational underpinnings of sexual passion from a dualistic model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113, 769-785.
- Rosenberg, H., & Kraus, S. (2014). The relationship of “passionate attachment” for pornography with sexual compulsivity, frequency of use, and craving for pornography. *Addictive Behaviors*, 39, 1012-1017.
- Schellenberg, B.J., & Bailis, D.S. (2015). Can passion be polyamorous? The impact of having multiple passions on subjective well-being and momentary emotions. *Journal of Happiness Studies*, 16, 1365-1381.
- Schellenberg, B.J., Gunnell, K.E., Mosewich, A.D., & Bailis, D.S. (2014). Measurement invariance of the passion scale across three samples: An ESEM Approach. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 18, 242-258.
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14.
- St-Louis, A.C., Verner-Filion, J., Bergeron, C.M., & Vallerand, R.J. (2018). Passion and mindfulness: Accessing adaptive self-processes. *Journal of Positive Psychology*, 13, 155-164.
- Tóth-Király, I., Bóthe, B., Jánvári, M., Rigó, A., & Orosz, G. (2019). Longitudinal trajectories of passion and their individual and social determinants: A latent growth modeling approach. *Journal of Happiness Studies*, 20, 2431-2444.
- Tóth-Király, I., Bóthe, B., Márki, A.N., Rigó, A., & Orosz, G. (2019). Two sides of the same coin: The differentiating role of need satisfaction and frustration in passion for screen-based activities. *European Journal of Social Psychology*, 49, 1190-1205.
- Tóth-Király, I., Bóthe, B., Rigó, A., & Orosz, G. (2017). An Illustration of the Exploratory Structural Equation Modeling (ESEM) Framework on the Passion Scale. *Frontiers in Psychology*, 8:1968.
- Tóth-Király, I., Bóthe, B., Gál, É., Orosz, G., & Rigó, A. (In Press). Perceived parenting practices as predictors of harmonious and obsessive passion among high schoolers and adults. *Journal of Happiness Studies*. Early view doi: 10.1007/s10902-021-00355-8
- Tóth-Király, I., Vallerand, R.J., Bóthe, B., Rigó, A., & Orosz, G. (2019). Examining Sexual Motivation Profiles and Their Correlates Using Latent Profile Analysis. *Personality and Individual Differences*, 146, 76-86.
- Vallerand, R.J. (2015). *The psychology of passion: A dualistic model*. New York, NY: Oxford University Press.

- Vallerand, R.J., Blanchard, C., Mageau, G.A., Koestner, R., Ratelle, C., Léonard, M., Gagné, M., & Marsolais, J. (2003). Les passions de l'âme: On obsessive and harmonious passion. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*, 756–767.
- Vallerand, R.J., Rousseau, F.L., Grouzet, F.M., Dumais, A., Grenier, S., & Blanchard, C.M. (2006). Passion in sport: A look at determinants and affective experiences. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 28*, 454-478.
- Vallerand, R.J., Mageau, G.A., Elliot, A.J., Dumais, A., Demers, M.A., & Rousseau, F. (2008). Passion and performance attainment in sport. *Psychology of Sport and Exercise, 9*, 373-392.
- Vallerand, R.J., Paquet, Y., Philippe, F.L., & Charest, J. (2010). On the role of passion for work in burnout: A process model. *Journal of Personality, 78*, 289-312.

2. Melléklet A Szenvedély Skála

Miközben a sorozatnézésre gondolsz, jelöld be az alábbi skála használatával, hogy mennyire értesz egyet az egyes állításokkal!

1 egyáltalán nem értek egyet	2 nem értek egyet	3 inkább nem értek egyet	4 egyet is értek, meg nem is	5 inkább egyetértek	6 egyetértek	7 teljes mértékben egyetértek					
					1	2	3	4	5	6	7
18. A sorozatnézés összhangban van az életem egyéb elfoglaltságaival.					0	0	0	0	0	0	0
19. Nehezen tudom kontrollálni a sorozatnézésre irányuló késztető, sürgető vágyamat.					0	0	0	0	0	0	0
20. Annak köszönhetően, hogy a sorozatnézés által új dolgokat fedezek fel, még inkább értékelem azt.					0	0	0	0	0	0	0
21. Szinte megszállott vagyok ezzel a sorozatnézéssel kapcsolatban.					0	0	0	0	0	0	0
22. Asorozatnézés kifejezi azokat a tulajdonságokat, amelyeket önmagamban szeretek.					0	0	0	0	0	0	0
23. A sorozatnézés lehetőséget ad arra, hogy sokféle élményt szerezzek.					0	0	0	0	0	0	0
24. A sorozatnézés az egyetlen, ami igazán felpörget.					0	0	0	0	0	0	0
25. A sorozatnézés szerves részévé vált az életemnek.					0	0	0	0	0	0	0
26. Ha tehetném, kizárólag a sorozatnézés foglalkoznék.					0	0	0	0	0	0	0
27. A sorozatnézés jól megfér az életem többi részével.					0	0	0	0	0	0	0
28. A sorozatnézés annyira izgalmas, hogy néha elvesztem az irányításomat felette.					0	0	0	0	0	0	0
29. Az a benyomásom, hogy a sorozatnézés irányít engem.					0	0	0	0	0	0	0
30. Sok időt töltök sorozatnézéssel.					0	0	0	0	0	0	0
31. Szeretek sorozatokat nézni.					0	0	0	0	0	0	0
32. A sorozatnézés fontos nekem.					0	0	0	0	0	0	0
33. A sorozatnézés számomra egy szenvedély.					0	0	0	0	0	0	0
34. A sorozatnézés a része annak, aki vagyok.					0	0	0	0	0	0	0

Kiértékelés

Harmonikus szenvedély: 1, 3, 5, 6, 8, 10

Obszesszív szenvedély: 2, 4, 7, 9, 11, 12

Kritérium tételek: 13, 14, 15, 16, 17